

слова, які зазвичай займають ініціальну позицію, а висуненням на передній план постпозитивного дієслівного елемента (up, off, out, down) підсилюється динамічність розповіді:

On went her old brown jacket, on went her old brown hat.
(O. Henry)

Стилістична функція відокремлення полягає в підкресленні, виділенні значення, смислу, що містить цей член речення. Відокремленню може піддаватися будь-який другорядний член речення, проте найчастіше зустрічається відокремлене означення:

Mr. Browne led his charges thither and invited them all, in jest, to some ladies' punch, hot, strong and sweet. (J. Joyce)

Отже, цілеспрямоване використання синтаксичних характеристик висловлювання в художньому тексті не зводиться до побудови спеціальних фігур, а розповсюджується на всі параметри речення. Саме ця обставина робить кожне речення потенційним носієм змістовної ємності тексту, яку й розкриває процес актуалізації мовних одиниць на синтаксичному рівні. Адже саме актуалізація представляє собою реалізацію потенційних можливостей виразності художньої прози, саме актуалізовані елементи різних рівнів мовної будови тексту виконують функцію сигнальних вогнів, які допомагають читачеві з'ясувати, яким чином автор досягнув того чи іншого ефекту твору, якими засобами він створив те чи інше враження.

СЛОВА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СПЕЦИФІКИ

Доп. - Проценко О.В., ПР-01
Наук. кер. - доц. Медвідь О.М.

Людська мова, що являє собою соціальне явище, є найважливішим засобом людського спілкування, несе в собі відбиток духовної й матеріальної культури певної нації.

Національно-культурна специфіка проявляється на всіх рівнях мови: фонетичному, лексичному, фразеологічному, словотвірному, синтаксичному, але одиниці різних рівнів мови володіють національно-культурною специфікою по-різному.

Актуальність дослідження зумовлена загальною орієнтацією сучасної лінгвістики на вивчення функціональності мови, на розуміння мови інокультурних текстів, бо контактуючи з чужою культурою (тобто інокультурним текстам), реципієнт бачить її через призму своєї локальної культури і, таким чином, не розуміє специфічні феномени незнайомої культури. Актуальність дослідження крім того, визначається недостатньою вивченістю такої складної і одночасно досить загальноживаної системи слів національно-культурної специфіки.

Поява слів національно-культурної специфіки в різних текстах перекладу є невід'ємним фактором нашої дійсності, тому існують різні типи лакун. Щодо лінгвістичних лакун, то їх можна розглядати як мовні лакуни, що існують в тексті перекладу, що зіставляється з оригінальним текстом.

Співвідношення між текстом перекладу і оригіналом можна охарактеризувати по-різному. З одного боку, текст перекладу менший за текст оригіналу, бо в процесі перекладу тексту обов'язково виникають різного роду втрати (повні чи часткові лакуни).

Нерідко часткові лакуни виникають унаслідок втрати в тексті перекладу асоціацій, інспірованих засобами вихідної мови:

"The remains of a picket drunkenly guarded the front yard..."
(H. Lee).

«Поріділі коли паркану, гойдаючись, як п'яні, обгороджували двір перед будинком....» (X. Лу).

В англійській мові іменник «picket» багатозначний. Використовуючи полісемію слова «picket», автор оригіналу викликає в читачів певні асоціації: похмурі враження від кинутого двору підсилюється від того, що залишки колів паркану «охороняють» двір, нахилившись у різні боки, як підпилі солдати із вартового загону. Оскільки в російській мові слово «пикет» не має всіх значень англійського «picket», у перекладі зникають асоціації, що прагнув викликати в читача автор оригіналу, а слово «пикет» узагалі відсутнє у тексті перекладу.

З іншого ж боку, текст перекладу може бути більшим, ніж текст оригіналу, бо при перекладі тексту на іншу культуру він

підлягає певним змінам шляхом різнобічних пояснень важких для розуміння інокультурними реципієнтами фрагментів як в самому тексті, так і поза ним за допомогою різних перекладацьких змін, а також додавання в текст специфічних для культури мови перекладу елементів, що відсутні в оригіналі (компенсовані лакуни).

«*He plied her with scones and jam*» (J. Galsworthy). - «Він пригощав її оладками з варенням». Англійське слово «scone» означає: «ячмінний або пшеничний корж». Словник Вебстера дає наступне тлумачення: «*a biscuit, often quadrant-shaped and sweetened*». Назва специфічного англійського предмета замінена в перекладі українською реалією. У результаті частина сем (форма у виді сектора, рецепт готування, смак), що формують «значеннєву масу» слова «scone», виявляється загубленою. Нове слово, що з'явилося в тексті перекладу, не приналежній культурі оригіналу, полегшує розуміння російським реципієнтом даного фрагмента тексту.

Наряду з лінгвістичними лакунами існують і культурологічні лакуни, які можна систематизувати й розділити на декілька великих груп:

1) суб'єктні лакуни, що відображають національно-культурні особливості комунікантів, які належать до різних лінгвокультурних спільнот. (Так, зіставлення тексту п'єси Т. Уільямса «Трамвай „Желание"» і його перекладу на українську мову дозволяє установити деякі відповідності в передачі характеристик поведінки персонажів за допомогою розділових знаків.

Вітання в американському тексті, як правило, закінчується крапкою, а в українському варіанті кращі відповідає знак оклику (наприклад: «*Hello, Eunice*». — «Здрастуйте, Юнис!»);

2) діяльно-комунікативні лакуни, що відображають національно-культурну специфіку різних видів діяльності в її комунікативному аспекті. (Жест як інтернаціональний засіб спілкування вживається в тих випадках, коли виключено використання якої-небудь мови. У такій ситуації найчастіше вживаються жести, що імітують, описові і вказівні. Вказівні та жести, що імітують, використовуються, наприклад, у ситуації описаній в гоголівській комедії «Одруження»: «...покажешь, бывал

здак, на бутылку или стакан - ну тотчас и знает, что это значит выпить; приставишь эдак кулак ко рту и скажешь только губами: паф-паф – знает: трубку выкурить»);

3) лакуни культурного простору (ландшафту), якщо розглядати процес спілкування в широкому значенні, або лакуни культурного інтер'єру, якщо розглядати той чи інший конкретний комунікативний акт. До цих лакун, що виникають через відсутність в одній культурі реалій, характерних для іншої культури (борщ, квас - як лакуни в англійській, наприклад, культурі), відносяться і лакуни, що виникають через використання різних «предметів» в аналогічних ситуаціях. Так, в англійській культурі минулого століття традиційним весільним подарунком були годинник певного тину: «...на полку - незмінний весільний подарунок - будильник у шкрянутому футлярі». Одним із традиційних весільних подарунків у Японії є біла і рожева шовкова вата, що спочатку зберігається на видному місці, а потім використовується на господарські потреби.

Інокультурний текст неадекватно розуміють люди навіть у тих випадках, коли немає мовного чи мовленнєвого бар'єру, тому що реципієнт має справу з комплексом екстралінгвістичних факторів, що ускладнюють розуміння тексту. Важливо підкреслити, що з складностями мовного чи мовленнєвого характеру має справу, по перше, перекладач (реципієнт тексту, що має спеціальну підготовку). Екстралінгвістичні складності ж виникають не лише перед перекладачем, але й перед читачем (реципієнтом, що намагається зрозуміти на основі деякого тексту особливості чужої культури). В зв'язку з цим особливе значення має систематизація екстралінгвістичних факторів (культурологічних лакун), що стоять на шляху адекватного розуміння тексту інокультурним реципієнтом.

КАТЕГОРІЯ ЗАПЕРЕЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Доп. - Подлівахіна О.А., ПР-02
Наук. кер. - доц. Баранова С.В.

Проблема заперечення в лінгвістиці є масштабною, багатоплановою та багатоаспектною, що зумовлено різноманітністю